

PUBLICERAD I NUMMER 3/2015
TEMAN

Personomiken inverkar på hur lyckad läkemedelsbehandlingen är

Päivi Hietanen

I visionerna om den medicinska utvecklingen glöms ofta bort att människorna inte är enbart biologiska varelser. Människans personlighet, värden och psykiska resurser har en lika stor inverkan på sjukdomsförloppet och en lyckad läkemedelsbehandling som tumörens biologi. Behandlingens framgång är beroende av hur väl dessa olika faktorer tas i beaktande i vårdsystemet.

Grundforskningen utvecklar medicinen till en allt mer exakt vetenskap. Det är helt säkert att farmakogenomik, proteomik, metabolomik och epigenetik i framtiden kommer att vara till hjälp i att inrikta läkemedelsbehandlingen av cancer allt mer individuellt. Möjligheterna känns nästan obegränsade. Ibland glömmer man dock bort att även patientens personliga egenskaper, personomiken, är av betydelse för att läkemedelsbehandlingen ska lyckas.

Människan har av naturen en stark livsvilja och vetskapen om en livshotande sjukdom skapar osäkerhet i livet. Särskilt nyckelpunkterna, exempelvis konstaterandet av sjukdomen, övergången till uppföljning, återfall av sjukdomen och förestående död, är ofta förenade med ångest och depression. Det handlar om normala känslor som är tunga att bära. När en människa kämpar med dem blir det rationella tänkandet lidande.

Man eftersträvar en känsla av kontroll på många olika sätt. För någon är det naturligt att bearbeta saken mentalt, resonera och sörja medan någon annan griper tag i praktiska saker. Patienterna vill i högre grad än tidigare delta i upprätthållandet av sitt välmående. Många ställer frågan: vad kan jag göra själv för att segra över sjukdomen?

Patienternas behov av information ökar

Patienterna har mycket individuella behov av information. För många är det tillräckligt med en empatisk och intresserad läkare som på ett tydligt sätt förklarar sin uppfattning. Vi stöter dock allt oftare på patienter som förväntar sig mer. De vill ha sifferuppgifter om behandlingens sannolika nytta och biverkningar.

En del personer, till exempel finanse experter och forskare, är mer insatta i riskanalyser än vad många läkare är. Motiveringen "jag anser att" är inte tillräcklig. Genom att gå genom informationen tillsammans med patienten berättar man att patienten uppskattas som en jämlik partner.

Läkarens emotionella färdigheter väcker förtroende

Utgångspunkten för en lyckad läkemedelsbehandling av cancer är patientens förtroende.

Den behandlande läkaren förutsätts ha kunskap om tumörens egenskaper och invecklade läkemedelsbehandlingar. Till god yrkeskunnighet hör dessutom en förmåga att berätta om sjukdomen och behandlingarna för patienten på ett förståeligt sätt. Inte heller detta är dock tillräckligt, det behövs även emotionella färdigheter, förmåga

att lyssna och väcka förtroende. På uppkomsten av förtroende inverkar de vårdande personernas interaktiva färdigheter, patientens personlighet och vårdsystemets funktion.

Utgångspunkten för en lyckad läkemedelsbehandling av cancer är patientens förtroende. Förtroendet eller bristen på det som patienten upplever inverkar dels på hur han eller hon engagerar sig i behandlingen, dels på benägenheten att söka hjälp av olika slag av kompletterande eller alternativa behandlingsformer.

Tillbaka till naturen?

Som motvikt till den allt snabbare teknologiserade världen har den romantiserade rörelsen ”tillbaka till naturen” uppnått en betydande ställning i många personers värderingar. Många upplever att olika slags naturpreparat är mjukare alternativ än vårdmetoder som ger många biverkningar och känns tekniska. De flesta vågar dock inte avstå från de traditionella cancerbehandlingarna utan kompletterar dem istället med behandlingar som de själva valt.

Bland alternativen finns allt från yoga och spårämnen till sydamerikanska stickor, magnetarmband och superfood. Många av dessa är harmlösa eller bara tunga för plånboken, men en del kan orsaka problem i kombination med cancerspecifika behandlingar. De väcker många slags känslor hos läkare som arbetar enligt skolmedicinens värden. Litar inte patienten på mig? Varför låter patienten svindlare ta sina pengar?

Personomikens roll i vårdssystemet

Vid enheter som behandlar cancerpatienter förhåller man sig i allmänhet tolerant till att patienterna vill hitta alternativa eller kompletterande behandlingar. Det är bra att komma ihåg att patienterna har en obestridlig rätt att bestämma över sin egen kropp och sina pengar. En oförstående attityd hjälper ingen. Ett anklagande finger ska snarare riktas mot dem som har tvivelaktiga motiv för att sälja dåligt undersökta behandlingar.

Världen är dock inte svartvit. Det är en god idé att fundera över vilka faktorer inom den moderna medicinen och vårdssystemet som får patienterna att vända sig till andra instanser för hjälp. Forskning visar att för en allvarligt sjuk person är en känsla av trygghet det allra viktigaste. Vi har rätt att förvänta oss att vårdssystemet är mänskligt, personligt, tillgängligt och att vårdförhållandena är kontinuerliga. Är det möjligt att en ökad säkerhetskänsla hos patienten ges högsta prioritet inom utvecklingen av vården?

Päivi Hietanen

Docent i cancersjukdomar, psykoterapeut
Medicinsk chefredaktör, Finlands Läkartidning

MER OM ÄMNET

Personomiken inverkar på hur lyckad läkemedelsbehandlingen är

(<http://sic.fimea.fi/web/sv/arkisto/2015/3-2015/cancerlakemedel/personomiken-inverkar-pa-hur-lyckad-lakemedelsbehandlingen-ar>)

Utveckling av läkemedelsbehandlingar av cancer kräver en dialog inom hela sektorn

(<http://sic.fimea.fi/web/sv/arkisto/2015/3-2015/cancerlakemedel/utveckling-av-lakemedelsbehandlingar-av-cancer-kraver-en-dialog-inom-hela-sektorn>)

Den livliga utvecklingen av nya cancerläkemedel utmanar även utvärderingen av försäljningstillstånd till att utvecklas

(<http://sic.fimea.fi/web/sv/arkisto/2015/3-2015/cancerlakemedel/den-livliga-utvecklingen-av-nya-cancerlakemedel-utmanar-aven-utvarderingen-av-forsaljningstillstand-till-att-utvecklas>)

LITTERATUR

Faller H. et al. Effects of psycho-oncologic interventions on emotional distress and quality of life in adult patients with cancer: systematic review and meta-analysis. JCO 2013; 31: 782.

Penttinen H. Effect of exercise on breast cancer patient's quality of life. Helsinki: Helsinki University Printing House 2013.

Salander P, et al. Severely diseased lung cancer patients narrate the importance of being included in a helping relationship. Lung Cancer 2005; 50: 155.

Ziegelstein RC. Personomics. JAMA Intern Med 2015; 175: 888–9.